

BASZTA (69) sb f

baszta (66), **basta** (3); baszta *Leop, BibRadz* (8), *BielKron* (10), *Mącz* (5), *SarnUzn, RejZwierc* (3), *BudBib*(6), *Strum* (12), *CzechRozm, KochPs, StryjKron* (5), *CzechEp, KochJez, ReszList, ReszPrz* (2), *KochPieś, Calep* (2), *OrzJan, SarnStat, KlonFlis*; basta *Murm, Mymer*¹; baszta : basta *BartBydg* (2 : 1).
ba- (54), bā- (9); bā- *CzechEp, OrzJan*; ba- : bā- *BibRadz* (6 : 2), *BielKron* (8 : 2), *Strum* (9 : 3).
sg N baszta (16). ◇ G baszty (6). ◇ A basztę (8). ◇ I basztą (3). ◇ L baszcie (4). ◇ pl N baszty (5).
◇ G baszt (5). ◇ A baszty (16). ◇ I basztami (1) *BudBib*, baszty (1) *OrzJan*. ◇ L basztách (4).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

1. Szeroka wieża obronna albo obserwacyjna, stojąca oddzielnie lub włączona w obwód murów, miejsce obronne, umocnienie, obwarowanie, fortyfikacja; propugnaculum *Murm, Mymer*¹, *BartBydg, Mącz, Calep, Cn*; pugnaculum *Calep, Cn*; antemurale *BartBydg*; munimen, munimentum, specula *Mącz* (53) : *Murm* 28; *Mymer*¹ 6v; *BartBydg* 11, 125; [Pan] obálił wízyftki mury iego/ rozmiołał Bálzty [munitiones] iego *Leop Ier* 2/5; SThánę ia ná ftraży mey/ á będę ftał ná bálzcie/ y będę fziegowáł ábych obaczył co mi powiedzą *BibRadz Hab* 2/1, *Ps* 89/41, *Mich* 5/11, *2.Mach* 8/30, 12/18, 19; Liczą w thym mieście [...] dwa mury około miásthá/ ná ktorých wież 183. okrom bafzt y innych mieyfkich obron. *BielKron* 289, 315v, 316 [2 r.], 316v [2r.], 399v, 430; Propugnaculum, Bálztá/ Wieżá/ wał y yníza obroná. *Mącz* 330c, 237a, 407a, [2 r.]; [Kamieniec] Iáko tá dziwna bálztá Krześcijánftwá wżego/ Mogláby być ták mocna bez kofztu wielkiego *RejZwierc* 248, 185v; *BudBib* 1.*Mach* 5/27, 9/50, 14/42, 15/7, *2.Mach* 12/18, 12/19; *KochPs* 118; *StryjKron* 410; Propugnaculum – Zamek, bafzta. *Calep* 863a, 874a; Tu [Ceres] żytá rodzi niezliczone káfzty/ Brogi iák báfzty. *KlonFlis* Cv.

Szeregi: »baszty z blánki«: przes te dni mur zbity záprawiáli/ báfzty z blánki mocnili *StryjKron* 572.

»baszty, (i) mury; mury i (albo) baszty« (2 : 2): *BielKron* 316; Tymiby [złodziejmi] budowáli y przekopy bráli/ Báfzty/ mury/ y infze rzeczy ípráwowáli. *RejZwierc* 248; *StryjKron* 120; *SarnStat* 964.

»wieże i baszty«: pátrzay z téyże ftrony [...] Y ftráfzliwych łykáwic/ y grómu ciężkiego/ Któremu twé Cykloplkié mury niewytrwáią/ Wieże y wielkie báfzty v nog vpadáią, *KochJez* A3v.

W połączeniach szeregowych (4): *BielKron* 284v; Nie pomogły kule częfte/ zręby mocné/ báfzty gęfte *KochPieś* 46; *CzechEp* 271; gdzieby mu [cesarzowi tureckiemu] woyná z mury/ z przekopy y z báfzty niemnieyfza iáko z ludźmi przyfzła. *ReszList* 182 *OrzJan* 81.

W przen (6) : *SarnUzn* G3; [wierni] mocą y zbroią nie cíelefną ále zbroią y mocą duchowną wízyftkie báfzty y mieyfca obronne przeciwniká íwego Szátána [...] podwroczą. *CzechRozm* 255; [Kiejstut] murem Litewłkim nieprzebitym/ y bálztą mocną przeciw naiázdom Niemieckim będąc [...] vdawion íeft ná Krewłkim zamku *StryjKron* 467, 657; Traditio mocna Bafzta w kościele. *ReszPrz* 22 marg, 22.

2. Baszta stawowa: krata, skrzynia, przegroda z drewnianymi szczeblami przy dopływie wody do stawu (upustu), broniąca także wstępu rybom drapieżnym (12) : Vczyń opodał od łowífká Báfztę/ włożyłz w nią tylé żłobów iákoćby óná Rzeká moglá tymi żłoby odchodzić. *Strum* F4v; íą dobré Báfzty ízczeblowané/ z Gruntu drzewem dobrze obwárowané *Strum* G3v, G3, G4v, Lv, M3, Q3v (11).

Szereg: »kosz abo baszta«: Iákie Inŝtrumentá álbo Puŝty Wody máią być w tych Kofzoch/ ábo Bálztach. *Strum* G4.

3. *Drewniana wieża ruchoma używana przy oblężeniu lub drewniane ruchome podwyższenie dla celów widowiskowych*; *lignea turris, phala BartBydg; machina, (oppugnatoria, scansoria, acrobatica, circumforanea), machinatio, phala, turris (ambulatoria, ambulatilis, sublicia, subrotata, mobilis), pegma Cn (3)* : *phala, lignea turris, basshta BartBydg 113*; *Oblężefz ie/ á wybuduiefz bálzty y wŝypiefz przeciw iemu wáły/ á obtoczyfz obozem BibRadz Ez 4/2, 21/22.*

4. *Dziedziniec, podwórze; atrium Mącz (1)* : *Atrium, quasi aterrium quod a terra oriatur, Plác/ Bálztá. álbo Podworze. Mącz 19a.*

Synonimy: 1. *wieża, zamek*; 2. *kosz*; 4. *podworze, przygrodek, sień.*

KN